

НЕМА ТАКОЇ ПОДІЇ В ЖИТТІ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА РОЗКАЗАТИ ЦІКАВО І ПОПУЛЯРНО.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

В РОБІТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБІВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ І БОРЬБА ПРАЦЮЮЧОЇ КЛАСИ.

В АМЕРИКАНСЬКИХ КОПАЛЬНЯХ.

(Уривок з книжки Антона Синклера Король-Вугіль.)

Здебільша жертви цього устрою були залізані й розповідали про свої кривди тільки пошепки, але було в забо́ри одне місце, де вони не могли стримати себе, і обурення їхнє змагалось з острахом. Це місце було горіще копальні, вузол їх організму, нервовий центр її почувань. Коли вжити інше порівняння, це було судище, де оголошувалось вирок кожному шахтареві — за судження на голоді й розпач, або на достаток.

То був "тилл" — місце, де вугілля, що його вивозилося з шахту, виважувалося й занотувалося. Кожен забійщик, виходячи з кюві, ішов до цього місця. Там була дошка залісна, а на ній його черга й реєстр ваги вогнеток, що він виробив у той день. І кожний чоловік, хоч який він був неук, досить знав англійську мову для того, щоб розібрати те, що там написано.

Потроху Гал помічав, які трагедії переживали люди в цьому місці. Здебільша робітники тільки зиркали на дошку й мовчки, не оглядаючись, ішли геть вагою ходою, схиливши голову. Інші бурчали собі під ніс, або один до одного ріжкоманітними мовами. Чи трагедії переживали люди в цьому місці. Здебільша робітники тільки зиркали на дошку й мовчки, не оглядаючись, ішли геть вагою ходою, схиливши голову. Інші бурчали собі під ніс, або один до одного ріжкоманітними мовами.

Така твоя вага, — відмовив спокійно господар ваги. — На бога, містер, ваш рахунок непевний. Гляньте тільки на ті вагонетки — вони ж великі! Виміряйте ті вагонетки, містер, — сім футів завдовжки, три з половиною футів заввишки, чотири фути завширшки. А ви кажете мені, що в них не більш, як двадцять фунтів? — Ти не так, як слід, навантажувеш їх, — відмовив господар.

— Не так, як слід, навантажують? — повторив старий шахтар. На нього жалко стало дивитися, він наче більш ображений, ніж розгніваний цим наклепом. — Ви знаєте, скільки років я працюю, і кажете мені, що я не знаю вантаження? Коли я вантажу вагонетку, я вантажу її, як справжній шахтар, не так, як якийсьбудь японець, котрий нічого не розуміє в копальнях! Я накідаю вугілля, я прибиваю його, як кобицю сіна, я вантажу його на всі кутки — от так. — Старий пояснював руками те, що казав. — Гляньте тільки! На його вагонетках ціла тонна вгорі, півтори тонни внизу, а ви кажете мені, що я добув тільки дев'ятнадцять або двадцять фунтів?

Така твоя вага, — невдоволено повторював господар. — Але-ж містер, ваш рахунок помилковий! Запевню вас, що в мене була більша вага. Я мав сорок п'ять, сорок шість на цих самих вагонетках. Ось тут мій буді — спитайте його, чи не так. Правда, Бо? — Умгум, — potwierдив Бо, мурпи, хоч це й не дуже помітно було під тим вугільним пилом, котрий кривав його. — Я не можу заробити собі на прожиток! — вигукував старий словак. Голос його тремтів і темні тьмяні очі світилися благаним: — Як ви гадаєте, скільки я заробив? За п'ятнадцять днів п'ятдесят центів! Я мушу платити за своє утримання. Бог тому свідком, містер, що я не брешу, заклинаюся, що я заробив усього п'ятдесят центів! Я добув вугілля й не одержав ваги, не одержав нічого! Ваш рахунок помилковий!

— Іди геть! — звелів йому господар ваги, відвертаючись. — Але-ж, містер! — скрикнув старий Майк, ідучи слідом за ним.

Така твоя вага, — відмовив спокійно господар ваги. — На бога, містер, ваш рахунок непевний. Гляньте тільки на ті вагонетки — вони ж великі! Виміряйте ті вагонетки, містер, — сім футів завдовжки, три з половиною футів заввишки, чотири фути завширшки. А ви кажете мені, що в них не більш, як двадцять фунтів? — Ти не так, як слід, навантажувеш їх, — відмовив господар.

— Не так, як слід, навантажують? — повторив старий шахтар. На нього жалко стало дивитися, він наче більш ображений, ніж розгніваний цим наклепом. — Ви знаєте, скільки років я працюю, і кажете мені, що я не знаю вантаження? Коли я вантажу вагонетку, я вантажу її, як справжній шахтар, не так, як якийсьбудь японець, котрий нічого не розуміє в копальнях! Я накідаю вугілля, я прибиваю його, як кобицю сіна, я вантажу його на всі кутки — от так. — Старий пояснював руками те, що казав. — Гляньте тільки! На його вагонетках ціла тонна вгорі, півтори тонни внизу, а ви кажете мені, що я добув тільки дев'ятнадцять або двадцять фунтів?

за ним і вкладаючи всю свою душу в ці слова: — Що це за життя, містер? Працюєш, як від, і нічого не маєш за це! Запалюєш свій власний порох — півдолара що-дня на порох — як вам це подобається? Жила увірвалася — не одержуєш нічого! Стови стано-виш — не маєш нічого! Чистий — не маєш нічого! На бога, біда людина до шенту всі сили витрачає на працю, всі жили з неї витягують! Кажу-ж вам, що ви на смерть заморите мене голодом! Кажіть, мушу я мати що їсти? Тут господар раптом накинувся на нього: — Такий к чортам звідси! — крикнув він. — Не подбаєтьсь — бери роцот, іди світ за очі. Заткни свою пельку, коли не хочеш, щоб я заткнув тобі її.

Старий скулився й замовчав. Він постояв хвилину, нервово кусаючи свої вусати вуста, потім зігнувся, повернувся й пішов геть разом із своїм помічником-муриною.

А. Синклер.

ВИДОБУВАЧАМ ЧОРНОГО ЗОЛОТА.

Цю літературну сторінку присвячується видобувачам чорного золота — майнерам (вуглекопам).

Кожна галузь праці є описана в поезії, описана в літературі. Про вугільну індустрію, про тяжку працю вуглекопів, про виснажливі нещасливі випадки, про великі експлозії, повені, що знищують і на габіні тисячі футів від землі похоронили тисячі душок, є складені цілі книжки, написані оповіданнями, поезіями.

Про героїську боротьбу вуглекопів з виснажувачами, про голод їхніх родин, про жертви цієї боротьби є написані тисячі газетних та журнальних статей і розвідок.

Але все воно рознімається, проходить повз нас — а боротьба дає топити, дає бере свої жертви. Мільйони робітників в цілому світі, як ті підземні кроти, день і ніч добувають чорне золото, щоб пустити в рух фабрики, потяги, кораблі, щоб обіграти одних і казочко багатіи других.

А самі ті підземні трутовики в їх родині життя нужденно, безконтрольно виснажують, запроваджені своїми власними юніями провідниками.

Зараз в Зауоченні Державних лівісанів запроуде вуглекопів капіталістам — і частина передових елементів почала організувати окрему майнерську юнію.

А. Дж. Кук в Англії також не встав на класовій позиції й ганебно зрадив гірників в наївну для них хвилю, зрадив тоді, коли сотні тисяч вуглекопів і їх родин пухнуть з голоду.

В Канаді — на заході й в Новій Шкотії гірники останніми роками звели завяту боротьбу з виснажувачами, принесли їм дуже великі жертви як в тягу самої праці під землею, так і на поверхні в часі страйків. І не тільки такі жертви несуть гірники чорного золота, але й справжнього — як це було минулого року в Тімоні.

Найважливішою книжкою в Америці, в якій змальовано страшний виснажувач вуглекопів в книжці "Король-Вугіль", Антона Синклера, маленькій уривок з якої наводимо в цій сторінці.

ДО НАШИХ ЛАВ.

До наших лав, до нас, хто зжився з боротьбою, хто сонце покохав і на верхів'я гір. Лише до нього йде й душею молодію, вже бачить крізь віки його огнистий зір.

Каміння докотять під нашою ходою... В похлуду злиднів бий нестримно, комунар. Ми йдемо, на зміну йдемо, ми станемо до бою. Все гостро-дзвінко б'ють години димних кар...

Даремно ворог б'є на сполох похлудиво, — Його безсилний дзвін стихає на горах... Ми — діти зорних снів, ми — громобійні здвиги. Нам травень золотий квітками стеде шлях.

В. Сосюра.

ТОВАРИШІ! ВІДНОВЛЯЄТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА "УКР. РОБ. ВІСТІ"

РУР.

Рур — це вугільний округ в Німеччині, який в 1923 році окупувало французьке військо. В Рурі цього року відбувся великий страйк вуглекопів і азгалі цей вугільний округ, як також округ тяжкої німецької індустрії, є полем великих пролетарських боїв.

— Ну, тепер держись! Голос молодого штайгера звучав добродушно, і на губах його дрижала усмішка. — Готово, — почувся чийсь голос над нашою головою, і в ту ж мить я відчував, що наша залізна корзина рушила.

Темно. Невесно блимають лампи на поєсах у нас. Корзина швидко мчить униз; щодалі, то швидше, так мені здається.

Поволі вона починає приставати. Тихше... Тихше. Стала. Мигнули вогні електричних ламп, чути гомін людей, рух. Ми виходимо з корзини. Дивлюсь рівно три хвилини. І тільки. А мені здавалося й не знати скільки.

— Ось наш підземний вокзал, — каже мені штайгер. Я оглядаюся навкруги. Справді, нагадує вокзал. Яскраве освітлення простора сала й велика кругла кам'яна платформа з низкою навантажених вугіллям вагонеток. П'ятформою зроблено з міцного сірого каменю, склепіння вгорі виглажено й зацементовано. Все міцне, кременезе, аж ніяк не віриться, що саме тут трапляється найбільша нещастя.

— Ідіть за мною, — каже штайгер. Ми вступаємо до широкого довгого коридору, що тягнеться геть у далечині. Він метрів з чотири заввишки, такий же шлюдиий, як і вокзал, цементований і добре освітлений електричними лампами. Посередині коридору поставлено вузельні рейки, а коло них — купи чорного вугілля й ріжний шахтарський інструмент.

Ми мовчки йшли широким кроком. Раптом я почув далеко десь гуркіт. Гуркіт наближався, ширився що-секунди.

— Одійдіть. Це вагонетка. Майже в ту ж мить повз нас швидко пробігає маленький паровик, шілий потяг, навантажений вугіллям.

— Тепер будьте обачний, — знов каже штайгер. Ми повертаємо з головного коридору у вузький боковий хід. Дорога нерівна, кручена, під ногами шмачки вугілля й каменю, спотикаюся на кожнім кроці, із стелі позвисали

важкі чорні скиби здається ось-ось упадуть. Під ногами слизько й вошко, ми одно попадаємо в кадюжі. Повітря вошко й важке. — Гм... Газ.

— Газ? — схвильовано питаю я, пригадуючи, скільки страшних підземних катастроф було від копального газу. — Та ви не бійтеся, — каже штайгер, — його мало, і він зараз уже не страшний. Ось гляньте.

Мій супутник підіймає лямпу, і її неясне червоне полум'я загориться яскравим синім вогнем.

Коли газу мало, — каже штайгер, — то полум'я зараз палахне, як оце зараз. Коли ж його багато, то лямпа гасне, — тоді небезпечно.

Ми йдемо далі, зігнувшись, намажуючи кожен крок. З невички починає боліти шия. — Чи скоро кінець?

Мигнули далеко неясні вогні, почувся людські голоси й стук кайла.

Я придивляюся й бачу окремі постаті. Робітників тут досить багато, і кожен з них робить своє діло. Двоє літніх шахтарів тягнуть вагонетку з вугіллям; ще декілька чоловіків оддалік стоять на колінях або лежать на боці, рівно й систематично відбивають шматки вугілля. Я звернув увагу на одного забійщика. Він лежав на спині у невеликій заглибині. Кунють підземні ковалі. — Такі ж нетяги-шахтарі, Кунють з зорі і до зорі... Добро їм там, в глибю землі, Без неба, сонця, у норі Дорогу в лекаро прокладати, Багатим гроші добувати.

М. Чернявський.

ШАХТАР.

У сажі, чорній, як мара, Рукою піт з лица втира, І кайлом угіля б'є і б'є В норі шахтар. На його лде Мутна, холідна вода, І лямпа світитесь біла, Моргає стиха, мов драма, Повітря дихати нема.

Чи скоро зміна? Голова Звеса, неначе нежива... Півсутки цілий у норі: Тут знайдуть смерть багатирі! І тут працює чоловік, І не один, не другий рік... Чи скоро ж зміна?... Сил нема.

Але робітник не драма, Бо ще уроку не зробив, І більше часом він назад, — Там пор чорніє цілий ряд... Струмні води із їх біжать, Безсонні криси шарудять... Вводи в норі у землі Кунють підземні ковалі. — Такі ж нетяги-шахтарі, Кунють з зорі і до зорі...

Добро їм там, в глибю землі, Без неба, сонця, у норі Дорогу в лекаро прокладати, Багатим гроші добувати.

М. Чернявський.

В ШАХТІ.

(в "Залізних сонетів").

Спускаєшся у шахти, в глибню, Куди не залаєш вістрь вольний. Тебе ведець нісиль і темні шталі Кундус у ніч. Безмежно. Мовчазно.

І вмиряють люди на очах, Звирі печери, чорні і снітні, І тоне у руді їх голе тіло. Як борода, бланма при каганцях. А в даліні неясне гуркотіння, Мов потяг пролетів на всіх парах — І вліглом розбурнув у горах — І зноу снів заліза і каміння, І раптом проступає темна тінь; Ходою тихою проходить кінч; З ним, переклав О. Бурхгардт.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВІДУЙТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" — одиниць український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиниць дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси працуючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" — одиниць журнал в українській мові для працюючої жінцати, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"СВІТ МОЛОДІ" — одиниць журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на поштів часописи й журнали посилайте або на імя кожного часопису окрема, або на імя й адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd. Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

"КРАСІН" В ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.

НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження.)

Спогади Анатоліуса.

У друга мого Анатоліуса є ще одна "слабкість" — спогади. Двадцять років служби на флагманському кораблі Балтійської ескадри "Громобой" сповнило Анатоліуса такою сілозвучною спогадів, що їх вистачає на довгі ночі товариських розмов не тільки з артіальником і боцманом, але і з куками. Я і кінооператор Бауфштейн мимохіть для себе стали постійними слухачами оповідань Анатоліуса. Спочатку ми не дуже розбіралися в складному нагромадженні "усів", що їх Анатоліус пришивав до поглядно невеличкого запасу своїх слів. Всі ці слова, за невеличким винятком, нецензури, але він примудряється складати з них що-найскладніші фрази. Тільки з інтонації можна зрозуміти, до чого стосується те чи інше визначення, бо-ж і тим самим терміном іноді визначається і старший офіцер корабля барон фон-дер-Остен-Саккен, і мазь професора Мечнікова, і дівула не що й пристойної поведінки в гавровському порті.

Двадцять років важкого громобойського життя змінились у вільному лютневому Кроп-

штадті. Тут мій друг Анатоліус покинув корабель і розгорнув свою діяльність, лікуючи різні хвороби кронштадтських матросів.

— Коло дверей самого професора Микола Миколаєвича не було такої черги, як у мене. І чого-чого тільки в мене не було тоді! Хто курей, або борошна, хто масліку, а сахарника — лудами. І закрили моє діло тільки тому, що я латини не тее... Професорів задрочили взяли. Ну й діло моє заборонили. Але я практикував і мушу сказати — практикує був не поганий. А взагалі — орайтикує!.. Та ви-ж чого смієтесь? спитайте самого Антона Володимировича Средецького. Він вам скаже, що я все можу...

Слово "орайтикує" у мого друга Анатоліуса є за найнижче виявлення задоволення. Значить воно — орайт. А апеліяція до авторитету судового лікаря Антона Володимировича має правити за підтвердження того, що слова Анатоліуса відповідають дійсності. Так буває завжди: бреше, бреше Анатоліус, коли навіть його довготерпеливі слухачі не почнуть протестувати; тоді він божиться ім'ям Антона Володимировича. Але в душі Анатоліус аж ніяк не вірить в знання Антона Володимировича. В хвилини л'яної одвертості, лукаво підморгуючи, Анатоліус не раз говорив: "Ви як думаєте, Миколає Миколаєвичу, хто тут головний лікар?"

Бахус — надійніший друг Анатоліуса. Вийшовши в полярний круг, ми стали одержувати полярну порцію спирту. Але беруть його в артіальника аж ніяк не всі. Їхні ото порції і забирала Анатоліус. Отож, у нього збереться шість достійних лаяків. Але й цих шість йо-

му недосить. Випивши десяту порцію свого "грогоусу", Анатоліус іде до своїх друзів — до боцмана, до куків, до трюмного машиніста Васильєва.

Колі широко розчиняються двері в лазарет і на порозі з'являється надмірно вже струнка постать Анатоліуса, і знаю, що він повернувся з "обходу". Він іде до свого ліжка, говорючи довгу тираду, яку не можна назвати ні малим, ні великим морським вузлом, бо виходить вона навіть і за ці широкі межі. Вимовивши тираду до кінця, він згніваючись, як пруський салдат на параді, падає в своє ліжко.

Але буде неправильно, на підставі моїх слів, скласти собі враження про Анатоліуса, як про п'яницю, який тільки те й робить, що п'є отой славнозвісний грогоус. Анатоліуса ніхто ніколи п'яним не бачив. Навіть падаючи в ліжко мертвим стовбом, Анатоліус не втрачає свідомості. Півгодини по тому Анатоліус, наче нічого й не було, може проминати рану, обрізати, зашивати її пер'язувати.

Соляні ванни.

Єдине, для чого солона вода є, справді, цілком незамінна — це для ванни. Ось і сьогодні, спустившись з палуби пізно вночі і замерзнувши на пронизливому вітрі, я зазираю у ванну каюту.

— Ех, Анатоліус, добра штука соляна ванна.

— Та не погана, — згоджується Анатоліус. — Щасливий, хто може з неї користуватись.

— Погріти, чи що?

— Ну, що ви, мені не хочеться вас турбувати.

Але Анатоліус, не чекаючи закінчення наших дипломатичних переговорів, вже відгвинув вентиль паропроводів, що підігрівають ванну. Страшний гуркіт чується в залізній коробці ванної каюти. Пара, ревучи й шиплячи, виривається з трубопроводів і сповнює весь лазарет таким шумом, що говорити можна не інакше, як кричати на вухо. Зате ванна готова через 10 хвилини. Від каламутної іржавої води здіймається своєрідний дух прогрітої соли.

"Красін" коливається з борту на борт. Ванна виливається на підлогу, вкриваючи її тонким червоним шаром. Але нехай вилється хоч уся ванна: вода йде просто за борт. Однак, вода у ванні підходить аж вище підборіддя, то оголяє аж до пояса. Тому від вани доводиться відмовитись. Зідаючи, лізу на вузьке ліжко і засипаю, вколосаний невпинним шумом гребневого валу.

— Миколає Миколаєвичу, ану погляньте! Мені лінки вставати з ліжка. Але в ілюмінатор вривається свіоче сонячне проміння, що заливає яскравим світлом увесь білий прохід. Мигтять в очах. Анатоліус висунув голову в свій ілюмінатор і радить мені зробити так само. Виявляється, Анатоліус захопився першим на нашому шляху айсбергом.

(Далі буде.)

ТОВАРИШІ РОБІТНИКИ! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісті"! Не забувайте також про пресовий фонд одинокої української робітничої газети!